

Слѣдъ Епископа Софронія, появи́ха се въ Букурешъ други поборници за възражданъето на Българската писменность, каквото Д-ръ Петръ Беронъ, Неновичъ, Сапуновъ, Анастасъ Кипиловски, Пъшаковъ, Кифаловъ и др. За освобожденіето ни же отъ гръцкото духовенство, най-напредъ, слѣдъ Отца Паисія и Епископа Софронія, сж най- много, най-усердно и най-самотверженно дѣйствовали Отець Неофитъ Рилскій, Отець Неофитъ Бозвели отъ Котель, и тогавашніи бывши Геромонахъ Иларіонъ отъ Елена, а отсетнѣ Макариуполскій и Търновскій Митрополитъ; както ёще по-отсетнѣ тоже усердно дѣйствуваха Авксентій Велескій и Панаретъ Пловдивскій. Тукъ впрочемъ трѣба да споманемъ, че по него време дѣйствуваха за освобожденіето ни отъ духовното робство на гръцкото духовенство не само духовни лица, но и мірски, и най-ревностенъ дѣятель въ това отношеніе бѣше Князь Стефанъ Богориди отъ Котель. За по-ясно впрочемъ уразумѣніе на разнитѣ временни обстоятелственни фази, презъ които е преминалъ тѣхъ зовимія „Черковнія въпросъ,“ ніе трѣба да разкажемъ, ако и твърдѣ на кѣсо, за онія схбытія, които сж се случили преимущественно отъ 1840 до 1856; сирѣчь до онова време, когато въ Търново кѣмъ края на 1856 година се поченѣ вече явно, открито даже и званично борбата ни съ гръцкото висше духовенство. Най-напредъ Князь Стефанъ Богориди е схвзелъ кѣмъ 1839 година мисльта: да дѣйствова разновиднимъ образомъ предъ турското Правителство, за да се ржкоположи Българинъ за Владика, и да бжде отсетнѣ Митрополитъ въ Търново. За да се постигни по-лесно тая цѣль, рѣшило се было въ 1838 година да се испрати тайно единъ челоувѣкъ тукъ въ Търново, и да издѣйствова за да се подпишатъ на едно общо прошеніе многобройни жители отъ Търново и отъ околността му, чрезъ което да молятъ да се ржкоположи Иларіонъ Стояновичъ отъ Елена за Митрополитъ въ Търново; понеже преди 2 години бѣше се поминжлъ гръцкія тогавашенъ Митрополитъ на име пакъ Иларіонъ (прочутія по звѣрското си дѣло, дѣто изгори Българскитѣ